

צא ולמד

פי הנה הסתו עבר
הגשם חלף הלך לו
הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע בארצנו

**האקדמיה ללשון העברית מברכת אתכם בברכת
חג פסח שמח וחג אביב פורח!**

אתם מוזמנים לבקר במדור **החגיגי לכבוד פסח** באתר
האקדמיה ולהתרשם מן המגוון הרב של ענייני לשון
הקשורים להגדה של פסח, לחירות, למנהגי החג
ולאביב.

תוכלו לצפות בהרצאתו של פרופ' שמעון שרביט על
ההגדה של פסח ולשונה.

הכינו את עצמכם לליל הסדר בשני חידונים:

- קושיות לשולחן הסדר
- חידון לחג האביב

פסח – על שום מה?

מה מקור שמו של החג פסח? התשובה כתובה בתורה
עצמה: שם החג נעוץ באחד המאורעות הדרמטיים
בסיפור יציאת מצרים – ה' פסח על בתי בני ישראל וכך
ניצלו בכוריהם. אבל אולי תופתעו לגלות כי לפועל פסח
בהקשר זה יש שתי מסורות פרשניות כבר בתקופה
קדומה.

מקובל על רבים כי לפסח הוראתו **לדלג**, ולפי זה דילג
ה' על בתי ישראל והכה רק את בתי המצרים. הוראה זו
של הפועל פסח באה בכל המילונים העבריים, וכך
הפועל משמש בעברית בת ימינו.

ברם, במקור מקראי אחד עולה בבירור שלפסח פירושו
להגן: "קצפרים עפות כן יגן ה' צבאות על ירושלים, גנון
והציל פסח והמליט" (ישעיהו לא, ה). לפי זה ה' פסח
על בתי בני ישראל – כלומר הגן עליהם – וכך ניצלו
בכוריהם.

עוד על שתי ההבנות של הפועל פסח בסקירה חדשה
באתר

מה השתנה או מה נשתנה?

בלשון חכמים נשתנה צורתו של הביין המקראי **התפעל** אל **נתפעל** (כנראה בהשפעת התחילית נו"ן של בניין **נפעל**), ומכאן השאלה במסכת פסחים ובהגדה של פסח: **מה נשתנה** (ולא מה השתנה).

בעברית בת ימינו צורות **נתפעל** משמשות בעיקר בלשון הכתובה והרשמית: 'נתבקשנו לסייע', 'נתגלו כשלים במערכת', וכן בביטויים שירשנו מלשון חכמים, כגון 'נתפרדה החבילה', 'נתכרכמו פניו'.

בהשראת ההגדה משמש בעברית החדשה גם הצירוף 'מה נשתנה' – בעיקר במשמעות 'מה החידוש שיש בדבר', כגון "מה נשתנה האירוע השנה מן האירועים הקודמים?" "מה נשתנה מהדורה זו מכל המהדורות הקודמות?"

להרחבה על צורות התפעל ונתפעל

ארץ עברית – הרצאה מקוונת על שמות היישובים

- איך הגיעו **מוצקין**, **ויתקין** ו**סירקין** למפת ארץ ישראל?
- **חלחול** שם עברי?
- ומה בדבר השמות **צפד**, **עכא**, **יאפא**, **אסדוד**, **עסקלאן**?
- איפה נמצא **כפר רוזנוולד**?

לקראת יום העצמאות ה-74 של מדינת ישראל אנחנו מזמינים אתכם להרצאתו המקוונת של פרופ' **יואל אליצור**, חבר האקדמיה ללשון העברית וחבר ועדת השמות הממשלתית. פרופ' אליצור ישוחח על מתן שמות עבריים ליישובים ולעצמים גאוגרפיים בארץ ישראל. המשתתפים יוזמנו לשאול שאלות בסוף ההרצאה.

ההשתתפות ללא תשלום אך מותנית בהרשמה מראש – **מהרו להירשם**. **לפרטים נוספים ולהרשמה**

אמצו ביטוי – שאר ירקות

בבית השני של השיר "מה נשתנה" מן ההגדה של פסח נאמר "שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות, הלילה הזה מרור". קטע זה, הלקוח מן המשנה (פסחים י', ד), פירושו שבכל הלילות אוכלים כל מיני ירקות, ואילו בליל הסדר אוכלים דווקא מרור.

ביידיש נעשו המילים **שאר ירקות** לביטוי שהוראתו 'כל מיני דברים' או 'דברים פחותי ערך', ובעברית החדשה מקובל לומר זאת בעיקר בתוספת ו' החיבור – 'ושאר ירקות' – במשמעות 'ועוד עניינים קרובים' (בעיקר עניינים שחשיבותם פחותה).

על ביטויים נוספים מן ההגדה בעברית החדשה

שמות ומשמעויות – משה

רבים יודעים לצטט מדוע נקרא **משה** בשם זה: "וַתִּקְרָא [בת פרעה] שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֵהוּ" (שמות ב', י). השורש מש"י אומנם נדיר במקרא ונזכר רק פעמיים נוספות בשני פסוקים זהים, אך המשמעות ברורה מן ההקשר, וכך גם עולה מן התרגומים הארמיים ומפרשני המקרא.

ואולם כבר בימי קדם הוצע לבקש את השם במצרית ולא בעברית. פילון האלכסנדרוני ויוסף בן-מתתיהו, בני המאה הראשונה לסה"נ, פירשו את שמו כקשור אל המילה 'מו' במצרית במשמעות 'מים'. במחקר המודרני מוסכם כי השם משה קשור אל המילה המצרית ms (בהגייה mesu) בהוראת 'ילד'.

להרחבה על הפרשנויות השונות לשם משה

תמיכה באקדמיה

שאלה בעברית

חנות הספרים

אם נתקלתם בבעיות תצוגה לחצו כאן לצפייה בדפדפן

להתראות באיגרת הבאה!

להסרה מרשימת התפוצה לחצו כאן | ניהול הרשמות | תמיכה באקדמיה | Subscribe to English Newsletter
האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה, גבעת רם, ת"ד 90004, ירושלים 9190401